

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Digitalisaatio on ilmiönä erittäin laaja kattaen ICT-tekniologioiden ja data-analytiikan lisäksi yhteiskunnallisia ja taloudellisia kysymyksiä. Tämän vuoksi kansallisen kokonaiskuvan ja koordinaation luominen digiyhteiskunnan kehittämisessä on ensiarvoisen tärkeää, ja digitaalinen kompassi on siltä osin erittäin merkittävä. Digitalisaatiosta puhuttaessa korostuu usein erilaiset teknologiat, datan saatavuus ja tietotekninen osaaminen. Nämä ovat ehdottomia edellytyksiä digitalisaatioon nojaavan yhteiskunnan kehittämisessä, mutta vielä keskeisempi digitalisaation edellytys on ajattelu- ja toimintatapojen muutos. Ilman uudenlaista yhteiskunnallisten prosessien hahmotustapaa teknologisen kehityksen tuomat digitaaliset työkalut jäävät tehottomiksi ja tarjoavat vain osittaisia ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Digitalisaation vaatima ajattelutavan muutos pitää tapahtua kokonaisvaltaisesti läpi yhteiskunnan, myös esimerkiksi yhdistyksissä pienissä kunnissa ja pk-yrityksissä. Tämä ei tule onnistumaan ylhäältä alas suuntautuvalla strategiohjauksella, vaan tarvitaan yhteistyötä, aitoa kumppanuutta toimijoiden välillä ja vertaisoppimista. Pelkkä esimerkin voimalla innostaminen ei riitä, vaan vaaditaan paikallistuntemusta, alueellista koordinaatiota ja jalkautumista toimijoiden pariin, mikä näkyy vain ohuesti digitaalisen kompassin luonnoksessa. Suomen digitaalisessa kompassissa tuleekin tunnistaa digitalisaation temaattisten sisältökokonaisuuksien lisäksi alueelliseen toimeenpanoon ja sen resursointiin, jotta kaikki toimijat saadaan mukaan digiyhteiskunnan kehittämiseen mahdollisimman nopeasti.

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Digitaalisen kompassin tavoitteet ovat onnistuneita ja kattavat hyvin digiyhteiskunnan kehittämisen keskeiset näkökulmat. Digitaalisten ja ICT-osaamisen

tulee kehittyä läpileikkaavasti yhteiskunnassa, jotta digikompassin visioon päästään, mikä tulee hyvin esiin kuvatuista tavoitteista.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Myös yritysten digitalisaatiota koskevissa tavoitteissa tulee hyvin esiin pk-yritysten digiosaamisen ja teknologioiden lisäksi keskeinen digitalisaation edellytys, dataymmärryksen ja TKI-yhteistyön kasvattaminen.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Digitaalisen kompassin tavoitteet julkisten palvelujen digitalisaatiolle ovat hyviä ja kattavia. Kansalaisille merkittävimmät julkiset palvelut ovat kuitenkin kuntien tuottamia, eikä julkisen hallinnon moninaisuus tule luonnoksessa riittävällä tavalla esiin. On aivan eri asia kehittää digitaalisia julkisia palveluja ministeriön tai maakunnan keskuskaupungin kuin pienen maalaiskunnan toimesta. Digitalisessa kompassissa tulee esittää konkreettisia keinoja siihen, miten koko julkinen sektori saadaan mukaan digikehitykseen.

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

-

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Yritysten dataymmärrykseen liittyvät tavoitteet eivät kuitenkaan näy esitetyissä toimenpiteissä ja niiden tuloksissa. Toimenpiteissä tarjotaan mm. digiosaamisen kehittämispalveluja ja pyritään vahvistamaan kokeilukulttuuria, mutta näiden ei voi olettaa saavuttavan yrityksiä, joilla ei ole vielä selvää käsitystä digitalisaation mahdollisuuksista omalla toimialallaan. Tarvitaankin vahvempaa ruohonjuuritason yhteistyötä ja alueellisten yrityspalvelutoimijoiden panosta, jotta kaikki yritykset saadaan mukaan digikehitykseen.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Julkisten palvelujen yhteentoimivuuden osalta on hyvin tuotu esiin yhteentoimivuuden tekniset vaatimukset. Yhteentoimivien palvelujen tuottamisessa standardit ja yhteiset tietomallit ja ohjeistukset ovatkin keskeisessä asemassa. Käytännön yhteentoimivuustyössä datan tuottajien välinen yhteistyö ja tiedonvaihto on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää. Datan yhteentoimivuuden turvaamiseksi ohjeita on tulkittava samalla tavalla ja eri toimijoiden on myös sisäistettävä yhteentoimivuuden merkitys, jotta siihen sitoudutaan. Yhteistyö ja vertaisoppiminen on maakuntakaavan tietomallityöstä saatujen kokemusten perusteella yhtä tärkeitä kuin itse

yhteentoimivat tietomallit. Toimijoiden välisen yhteistyön koordinointiin tulisikin panostaa digiyhteiskunnan kehittämisessä.

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Digitaalisen kompassin liitteessä 1 esitetyt mittarit ovat monin paikoin epämääräisiä, eivätkä ne tavoita kaikilta osin oleellisia tavoiteltuja tuloksia. Mittareiden valintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska ne ohjaavat merkittävästi digikompassin toteutusta ja sen toimeenpanossa tehtäviä painotuksia. Tämän vuoksi digitaalisen kompassin mittarit tulee käydä systemaattisesti läpi, ja varmistaa, että ne mittaavat aidosti kyseessä olevia tavoitteita.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Esimerkiksi data-avaruuksia koskevassa tavoitteessa mittarit ovat hyvin yleisiä investointien määrään liittyviä mittareita, jotka eivät suoraan kerro datainfrastruktuurien toiminnasta. Sen sijaan datainfrastruktuurien suoria vaatimuksia, kuten avatun datan saatavuutta rajapintojen kautta, ei ole sisällytetty mittareihin.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Digitalisaatiota koskevien mittarien laidinnassa tulisi myös hyödyntää data-analytiikan ja massadatan tarjoamia mahdollisuuksia perinteisten tietolähteiden lisäksi. Näin voidaan paitsi saavuttaa ilmiötä paremmin kuvaavia mittareita, myös tuoda esiin digitalisaation mahdollisuuksia toiminnan tuotosten mittaamisen kehittämisessä. Esimerkiksi yritysten digitalisaation mittaamisessa olisi mahdollista hyödyntää kotimaisen datatalouden yrityksen Vainun tuottamaa yritysten digitalisaation tilaa käsittelevää indeksiä.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Digitaalisen kompassin luonnoksessa sivutaan, että datataloudessa tarvitaan myös paikkatietoa. Tämä on kiistattomasti totta, ja paikkatiedon merkityksellä digiyhteiskunnan kehityksessä tulisikin käsitellä kompassissa laajemmin. Käytännössä kaikella datalla on sijaintiulottuvuutensa, minkä huomioiminen on tärkeää toimivien digitaalisten palvelujen kehittämisessä. Mikäli julkisten palvelujen tai yritysten toimipaikkojen sijaintitiedoissa on puutteita, jää esimerkiksi Palvelutietovarantoon pohjautuvien digitaalisten palvelujen toteutus väistämättäkin vaillinaiseksi. Tämä lausunto on Lounaistiedon ja Varsinais-Suomen liiton yhteinen lausunto.

Karttunen Marja
Varsinais-Suomen liitto